

Európa 2030, a helyi önkormányzatok fejlődésének európai stratégiája és az azt segítő intézményrendszer

„Az írás két tárgykört foglal magába. Az egyik a PLATFORMA európai helyi önkormányzati együttműködési felület bemutatása, a másik pedig egy középtávú fejlesztési stratégia ismertetése. Ez utóbbi az Európa 2030 interjú kötet bemutatásának célja megismertetni az olvasókat azzal, hogy az európai helyi önkormányzati vezetőknek milyen jövőképük alakult ki. Mindkét ismertetés közös rendeltetése a magyar helyi önkormányzatok nemzetközi tevékenységéhez történő hozzájárulás.”

Előzmények, a Comitatus 30 éve

2021. december 13.-án került sor a Comitatus alapításának 30. évfordulója alkalmából szervezett ünnepi ülésre Veszprémben, melyre magam is meghívást kaptam.

Rövid hozzászólásomra készülve került látóterembe a folyóirat mottója, miszerint „Azokból a kövekből, melyeket utunkba gördítenek, egy kis ügyességgel lépcsőt építhetünk...” Ez meggyőződésem szerint az elmúlt 30 év alatt eltérő intenzitással és sikerrel érvényesült. Joggal állítható, hogy a Comitatus olyan „lépcső”, amelyen haladva átfogó és izgalmas képet kapunk nemcsak a magyar helyi önkormányzás múltjáról és jelenéről, hanem a területpolitika és a regionalizmus/regionalizáció változásairól, a területfejlesztés folyamatairól, valamint az európai fejleményekről is. Ez utóbbi kapcsán azonban meg kellett állapítanom, hogy Magyarország aktivitása az elmúlt évtizedben erősen visszaszorult a helyi önkormányzatisággal foglalkozó szervezeteknél a nemzetközi porondon.

Erre való tekintettel is, hozzászólásommal egy kicsit az európai fejlemények nyomában szerettem volna ráirányítani a figyelmet az „Európa 2030” dokumentummal és a körülötte szerveződő nemzetközi munkával, amit az európai önkormányzati szövetségként működő „Települések és Régiók Európai Tanácsa” adott ki az európai önkormányzati rendszerek stratégiai fejlesztési dokumentumaként.

Ezt követően érkezett hozzám az a szerkesztési felkérés, hogy írjak erről valamelyik közeli számban részletesen is.

A felkérésnek nem csupán a Comitatus és a mögötte meglévő szellemi műhely iránti tiszteletből teszek örömmel eleget, hanem maga a téma fontossága miatt is.

Ugyanakkor jelezni kell itt is azt, hogy a helyi önkormányzatok nemzetközi környezete és annak tevékenysége lényegesen összetettebb és sokszínűbb, mint ez a kiragadott szöveg.

Nem véletlen az, hogy az elmúlt években folytak erre kutatások, melyek bizonyos eredményeket is hoztak, melyekre ezen írás is támaszkodik.¹

Az Európai Települések és Régiók Tanácsa (CCRE-CEMR)² és a PLATFORMA³.

1.1. Az Európai Települések és Régiók Tanácsa (CCRE-CEMR)

Az Európai Települések és Régiók Tanácsa⁴(továbbiakban CCRE) 71 éve működik, 40 ország 100000 helyi önkormányzatát és 60 országos önkormányzati szövetségét fogja át.

A szervezet két alapvető célt fogalmaz meg, befolyásolni egyfelől a helyi önkormányzatokat érintő európai politikát, másfelől pedig vita-és együttműködési fórumot biztosítani a nemzeti önkormányzati szövetségeken keresztül a helyi önkormányzatok minden szintje számára.

A CCRE egyben a helyi önkormányzatok világszervezeteként működő Városok és Helyi Önkormányzatok Világszövetsége (UCGL)⁵ európai tagszervezete.

1.2. A CCRE tevékenységének főbb területei.

A szervezet tevékenységét négy nagy területen fejti ki, melyek a következők;

- kormányzás, demokrácia és (helyi) polgárság,
- környezetügy, klíma - és energia-politika,
- nemzetközi kapcsolatok és együttműködés,
- gazdasági, társadalmi- és területi kohézió,
- helyi és regionális közszolgáltatások igazgatása.

A publikációkban az egyes tevékenységi területeken belül külön rovatok szolgálnak;⁶

- a tevékenységet ismertető általános bevezetőre,
- a témában megjelent folyóirat cikkekre,
- a sajtóközleményekre,
- a tárgykörrel kapcsolatos eseményeket tartalmazó naptárra,
- a CCRE témát illető állásfoglalásaira, valamint
- a témakörben megjelent tudományos igényű tanulmányokra és kiadványokra.

A nemzetközi kapcsolatok és együttműködés területén belül a CCRE elsősorban a Városok és Helyi Önkormányzatok Világszövetsége (UGCL) keretében működő Global Taskforce⁷ - ban történő részvételével járul hozzá ahhoz, hogy a világ helyi önkormányzatai olyan fontos területeken, mint a klímaváltozás, a decentralizáció, a nemek egyenlősége, fenntartható fejlődés stb. együttműködjenek a közös megoldás érdekében.

2.1. A PLATFORMA-ról.

A CCRE nemzetközi kapcsolataiba illeszkedik a PLATFORMA (European platform of local and regional authorities for development) projekt⁸ is. Ennek sajátossága, hogy arra épít, miszerint az Európai Unió világviszonylatban is legnagyobb finanszírozója a helyi fejlesztéseknek. Az EU által támogatott PLATFORMA- projekttel pedig a CCRE egyik célja összefogni és koordinálni a helyi önkormányzatokat és azok szövetségeit annak érdekében, hogy befolyásolni tudják az EU fejlesztéspolitikáját.

A 2008-tól működő „platform” elsősorban a nemzeti és nemzetközi önkormányzati szövetségeket, a területi önkormányzatokat, köztük a régiókat és a jelentősebb városokat foglalja magába a fejlesztési célú együttműködések terén.

A PLATFORMA céljai;

- megjeleníteni az EU intézményei felé a helyi önkormányzatok azon igényét, hogy azok segítség a partnerségen alapuló gazdaságfejlesztést célzó együttműködéseiket,
- erősíteni a helyi önkormányzatok részvételét a különböző gazdaságfejlesztési célú programokban, megkönnyítve ezzel a támogatási alapkhoz történő hozzáférésüket,
- elősegíteni a helyi önkormányzati képviselők, tisztségviselők és tisztviselők számára a tapasztalatcserét, a legjobb gyakorlatok megismerését,
- erősíteni a civilszférával való kapcsolatokat a közös fellépés és együttműködés érdekében.

A PLATFORMA tehát nem része a CCRE szervezetének, hanem egy együttműködési hálózat, mely titkárságának ad helyet és nyújt segítséget annak működéséhez. Maga a hálózat pedig a fejlesztési programok résztvevőinek fóruma, de konkrét programoknak önállóan nem résztvevője. Tevékenységével összehozza a potenciális partnereket, segít értékelni az eredményeket, befolyásolja a közpolitikai döntéshozókat, de ezzel a helyi önkormányzatok érdekeinek képviselője és érvényesítője is.⁹ Ugyanakkor nehéz lenne elvitatni a CCRE szerepét a hálózat létrehozásában és működtetésében. A helyi önkormányzatok nemzetközi környezete szempontjából kiemelendő a PLATFORMA azon igen pozitív szerepe is, hogy internetes hírlevelén¹⁰ keresztül folyamatos tájékoztatást ad a feliratkozottak számára a helyi önkormányzatokat érintő főbb nemzetközi, de persze elsősorban európai eseményekről. Ezzel pedig megkönnyíti a nemzetközi közéletben történő aktív részvételt. A PLATFORMA önálló publikációkkal is rendelkezik, melyek elsősorban a kézikönyvek és tájékoztató kiadványok kategóriájába tartoznak.¹¹

A gazdasági, társadalmi és területi kohézió témakörében a következő főbb területek kerülnek részletes vizsgálatra és kezelésre:

- A kohéziós politika,
- Diverzitás és integráció.

Ezen belül két projektet szükséges kiemelni. Az egyik a „Fenntartható városok és térségek referenciakerete” (Reference Framework for Sustainable Cities (RFSC)).¹²

A projekt abból indul ki, hogy napjaink városai egyszerre az innováció és a gazdasági fejlődés motorjai, de egyszersmind a társadalmi és környezeti problémák gyűjtőhelyei is.

Mindezekre tekintettel a helyi képviselőknek és városmenedzsereknek több szempontot kell mérlegelniük akkor, amikor a város rehabilitációs és fejlesztési döntéseket hozzák.

A „Fenntartható városok referenciakerete” (RFSC), mint web alkalmazás¹³ ehhez nyújt segítséget egy városon belüli dialógushoz a döntésekben résztvevők számára, illetve a hasonló feltételek közt működő városok közt.

A mintegy 25 kérdésre alapozott rendszer és adatbázis lehetővé teszi;

- a fenntartható városfejlesztési stratégiák, vagy tervek kidolgozását,
- a végrehajtás folyamatos nyomon követését
- az elért eredmények értékelését és esetleges korrekciójának megalapozását.

A rendszer lehetővé teszi a folyamatos tapasztalatcsere a hálózatban résztvevők közt, illetve különböző szolgáltatások megosztását a fenntartható fejlődés érdekében.

A program használata ingyenes és semmilyen kötelezettségvállalással nem jár. Ez a projekt sem a CCRE sajátja, hanem abban konzorciumban együttműködő partnerként vesz részt, de a finanszírozója az Európai Bizottság, míg a CCRE a projekt titkársági és tájékoztatási feladatainak az ellátója.

A másik ide tartozó projekt a „Helyi és regionális párbeszéd a kohéziós politikáról” (Dialogues locaux et régionaux sur la politique de cohésion).¹⁴

Az elmúlt évek sikeres működésének eredményeképpen, pedig olyan új elemekkel gazdagodott a program, mint a helyi önkormányzatok aktuális problémáinak megoldását segítő közvetlenül megszerezhető EU támogatások listája és elnyerésének feltételei¹⁵, vagy olyan mozgósító rendezvények, mint a helyi szolidaritás európai napja.¹⁶

A CCRE az európai önkormányzatiság fejlődési stratégiájáért, az EURÓPA 2030.

A CCRE sokrétű tevékenységének eredményei közül kiemelkedik az „Európa 2030-A térségek szót kérnek” (Europe 2030 - Les territoires prennent la parole)¹⁷ című sajátos kiadvány, mely az európai helyi önkormányzatok jövőképét az érintett helyi politikusok, önkormányzati vezetők és képviselők véleménye alapján foglalja össze.

A kötet az alábbi főbb tárgyköröket tartalmazó részekből áll;

- Előszó: A helyi és regionális Európa ambíciója.
- Bevezető; Európa olyan lesz, amilyenné teszünk.
- Partnerségben kormányozni: építjük a jövőt együtt.
- Intelligens kormányzás, műveljük a számítástechnikát.
- Emberi tényező, a fejlődés motorja: cselekedjünk!
- Migrációs válság, kihívás és célszerűség.
- Bízni egy fenntartható és emberközpontú gazdasági fejlődésben.
- Konklúzió: Úton egy olyan, a települési és a területi önkormányzatoknak helyet adó Európa felé, melyben azok elkötelezettek és nyitottak a világot ért kihívások megoldására.

A címben szereplő 2030 egyértelmű kapcsolódás a fenntartható fejlődés célkitűzéseire, de magába foglalja a létrehozását megelőző években tartott nemzetközi rendezvényeken elhangzott előadások szintéziseit is.

A dokumentum vezetője szerinti „A kötet célja népszerűsíteni a partnerséget, mely jegyében építjük a jövőt együtt, jöjjön létre egy intelligens kormányzás, térjünk át a numerikus (digitális) jövőre, de tartsuk meg az embert a közpolitika középpontjában, mint a fejlődés motorját”¹⁸

Az egyes részekből azokat a vezérgondolatokat célszerű kiemelni, illetve áttekinteni, melyek a jövő önkormányzati fejlődésének irányvonalait határozzák meg.

A bevezető már említett deklarációi köréből talán az az igen ambiciózus célkitűzés érdemel kiemelés, ami az Európa Tanács alapítóinak szándékaira visszavezethetően¹⁹ a helyi és regionális önkormányzatok Európáját célozza meg. Kiindulópontja, hogy napjaink problémái megoldására, egy új, erősebb, jobban összeforrott, integráltabb és a világra nyitott Európa hivatott. A megoldandó problémák egy jelentős részével

viszont a helyi önkormányzati vezetők találják magukat szemben pl. akkor, amikor a menekülteket és bevándorlókat az alapvető közszolgáltatásokkal el kell látni, vagy integrálni a helyi társadalomba, de a klímaváltozás okozta problémák is itt csapódnak le közvetlenül érzékelhető módon.

Mindez nem jelenti azt, hogy a helyi önkormányzatok, akár még egymással együttműködve is mindent meg tudnának oldani a központi kormányok segítségével, vagy közreműködése nélkül, de növekvő szerepük megkérdőjelezhetetlen. Ezért aztán az Európa jövőjét meghatározó tervek és koncepciók készítésébe is be kell vonni a helyi önkormányzatokat úgy, hogy az eddigieknél sokkal fontosabb és intézményesített szerepet kapjanak az egységes Európa kialakításában.

A CCRE ennek érdekében indította azt a konzultáció sorozatát, melynek keretében nem csupán a helyi önkormányzati vezetők és képviselők véleményét kérték ki széles körben, hanem a helyi közélet más szereplőit is megkérdezték.

Bár az „Európa 2030” kötet a CCRE hozzájárulása a széles értelemben vett, tehát az EU-n kívüli országokat is magába foglaló Európa jövőjének kialakításához ad támpontokat, de fontos hangsúlyozni, hogy a kötetben szereplő és az általa szervezett konzultáció szintézisét jelentő írások nem azonosak a CCRE hivatalos állásfoglalásával, hanem kifejezetten egy vitaanyagról van szó.

A kötet első blokkjának címe; „Partnerségben kormányozni: építsük a jövőt együtt.”

Ezen belül az első témakör szól a fentiekben hivatkozott nemzetállami szerepkörökről és abból kiindulva, hogy napjaink problémái (migráció, klímaváltozás, terrorizmus, a pénzügyi piacok instabilitása, a létbizonytalanság növekedése, vagy azóta a világjárvány stb.) meghaladják a nemzeti határokat, így megoldásuk sem lehetséges azok keretei közt. Ezért aztán a különböző kormányzati szintek felelősségét újra kell gondolni azzal, hogy a helyi önkormányzatok feladatait már nem csupán a nemzeti kormányokhoz viszonyítva, hanem globális szinten is meg kell határozni. A nemzeti kormányok érdekrendszere viszont veszélyeztetheti az egységes európai megoldásokat, ezért az új felelősségi és hatásköri szinteket is helyi és európai dimenzióban kell meghatározni.

„Európa 2030” tehát egy új, partnerségre épülő kormányzást igényel, melynek alapja az együttélés és az európai kohézió lesznek. Ebben meg kell erősíteni a helyi önkormányzati autonómiát, az új feladatokhoz pedig biztosítani kell a helyi pénzügyek reformja eredményeként a megfelelő finanszírozást. Az európai polgárok igényei szerint kell továbbfejleszteni az európai intézményeket és a jövő generációja, majd az eredmények alapján döntheti azt el, hogy valóban elérkeztünk, vagy sem a poszt- nacionalis fejlődési szintre.²⁰

Ami a helyi önkormányzatok megerősítését illeti, a szintézis abból indul ki, hogy a városok váltak a kereskedelem, a találkozások és a munka nemzetközi tranzithelyeivé, itt érzékelhetők a szociális kohézió problémái leginkább, továbbá itt történik a különböző kultúrák együttműködése, melynek sikere rajtuk is múlik. Mindezekre tekintettel Európa jövője nagymértékben a sikeres várospolitikákon keresztül valósul meg. Az új típusú helyi kormányzás a szubszidiaritás elvének megerősítésén kell, hogy alapuljon, ami több hatáskört eredményezve kapcsolja össze Európát a polgárokkal.

Alapvető cél, hogy 2030-ra Európában egy valódi és általános decentralizáció valósuljon meg, mint mindenki érdekét szolgáló jó helyi kormányzás és közszolgáltatások eszköze. Ehhez egyebek közt az kell, hogy a központi kormányok ismerjék fel és el a helyi önkormányzatoknak a polgárok jólétét meghatározó szerepét, hatását.

Ennek érdekében a helyi önkormányzatok szerepét az EU alapszerződéseiben is el kell ismerni és meg kell erősíteni a Régiók Bizottsága hatásköreit. Nemzetközi szinten ugyanis a helyi önkormányzatok fokozottabb szerepvállalását az Európa Tanács Helyi-és Regionális Önkormányzatok Kongresszusának és az EU Régiók Bizottságának a megerősítése segíti leginkább elő, aminek fő jogi eszköze a Helyi Önkormányzatok Európai Chartája.

Mindezek érdekében 2030-ig a leginkább centralizált országokban decentralizációs reformokat kell megvalósítani a helyi önkormányzatok érdekképviseleteinek bevonásával. A szubszidiaritás és az arányosság jegyében végrehajtott átrendeződésnek nem csak a központi kormányoktól, hanem az Unió szervektől is feladatokat

kell telepíteni a helyi önkormányzatok, ez utóbbi esetben főként a regionális (területi) önkormányzatok felé.

2030-ra azt is el kell érni, hogy a Helyi Önkormányzatok Európai Chartája a valóságban is érvényesüljön, így mindenekelőtt a szubszidiaritás elve a települési és a területi önkormányzatok, továbbá a központi állami szint és az Európai Unió viszonylatában.

Ehhez azonban egyszerűsíteni és átláthatóbbá kell tenni a hatáskörmegosztást, amit ma a polgárok csak igen nehezen tudnak követni. Ez ugyanis azt is lehetővé teszi, hogy értékelhessék az egyes szintek közfeladat-ellátásának minőségét, valamint a felelősségük érvényesülésének állapotát. A szubszidiaritás elve ugyanis csak az ilyen módon megszerzett gyakorlati tapasztalatok alapján tud megvalósulni.

2030-ra vissza kell szerezni a polgárok és a központi kormányok a helyi önkormányzatok működésbe vetett bizalmát olyan jó helyi kormányzatis gyakorlatokkal, melyekre már napjainkban is vannak kezdeményezések. Ebbe a sorba illeszkedik az Európai Unió Városi Ágendája is, mely új perspektívát nyit az Európai Bizottság és Parlament, valamint a városok közvetlen együttműködése előtt annak érdekében, hogy a megoldandó közös problémákra együttes válaszokat és megoldásokat találjanak a jó helyi kormányzás jegyében. Az ennek keretében születő új városigazgatási modellek pedig már a jó helyi kormányzatis legjobb gyakorlatait bővítik.

A helyi közszolgáltatások közös európai értékek, melyek az Unió kohéziós politikájának az alapját képezik. Annak érdekében, hogy egy ciprusi és egy svéd polgár ugyanolyan szintű közszolgáltatásokban részesüljön, még sokat kell tenni, ám az biztos, hogy ennek egyik fontos eszköze a helyi önkormányzatok közös feladatellátása lesz. Ezt azonban ki kell egészíteni az úgynevezett horizontális együttműködésekkel, melyekben a partnerség elve a civiltársadalommal és a versenyszférával együtt valósul meg egyrészt a helyi diverzitás kezelése érdekében, másrészt pedig az innováció elősegítéséért.

Az e folyamat eredményeként megvalósuló feladat-és hatásköri átrendeződést a finanszírozás és a helyi pénzügyek átalakítása kell, hogy kísérje, mint egyik alapfeltételeként a változásoknak.

„Az Európa 2030” megvalósításaként a helyi pénzügyek reformjának lényege a saját helyi bevételek körének bővítése. Ez nem egyszerűen a jelenlegi állami bevételek újraelosztását jelenti, hanem teljes innovációját igényli. A legfontosabb azonban azon célok és eszközök meghatározása, melyek ezt lehetővé teszik.

A helyi pénzügyek megújításának egyik útja az lehet, ha sajátos európai alapok állnak rendelkezésre az olyan átfogó projektek finanszírozására, mint pl. a jelenleg már futó CITYinvest.²¹ A másik ilyen eszköz pedig a helyi befektetési alapok köre lehet, melyeken keresztül a magántőke helyi önkormányzati célok érdekében történő mobilizálására kerülhet sor. Ilyenek működnek már pl. Londonban a „Zöld Alap,” vagy Svédországban a Kommuninvest.

Míndeközben meg kell újítani a pénzügyi menedzsmentet is a költségek racionalizációjának szándékával, amit főleg a tervezési mechanizmus korszerűsítésével lehet elérni. A pénzügyi decentralizációt pedig egy olyan helyi adózásnak kell követnie, melyben átláthatóvá válik az, hogy milyen helyi bevétel, milyen közszolgáltatás finanszírozását szolgálja.

A központi kormányokkal való partnerség jegyében az olyan közös feladatkörök finanszírozására, mint a helyi infrastruktúrafejlesztés, a halmozottan hátrányos helyzetű településrészek fejlesztése, vagy más közérdekű közszolgáltatások esetében a megosztott adók rendszerét kell alkalmazni.

A „Helyi Önkormányzatok Európai Chartája” mintájára-létre kell hozni a „Helyi Pénzügyi Önállóság Európai Chartáját,” mely nemzetközi szintre emelné a központi kormányok és a helyi önkormányzatok pénzügyi kapcsolatrendszerét, jogilag releváns módon tartalmazná azokat a garanciális elemeket, melyek meghatároznák egyebek közt azt, hogy a központi költségvetés milyen mértékben járul hozzá a helyi önkormányzati feladatok teljesítéséhez.

A pénzügyi decentralizáció az európai gazdasági növekedés motorjává válhat egyebek közt azért is, mert a helyi adókon keresztül az adófizetőket érdekelté teheti azok teljesítésében például azzal, hogy közvetlenül érzékelhetik befizetéseik megtérülését a helyi közszolgáltatások minőségének javulásában, illetve kiterjesztésében. Számos

technikai normát is felül kell vizsgálni 2030-ra, így pl. az Euró zóna tagállamaiban alkalmazott költségvetési hiányszámítási módszereket is, melyek indokoltsága megalapozott volt a 2008-as gazdasági világválság idején, de az azóta eltelt másfél évtizedben már a helyi fejlődés gátjává vált azzal, hogy a hiány kiszámításánál figyelembe veszi a helyi önkormányzatok fejlesztésű célú hiteleit is.

Ugyan csak fontos egy olyan rendszer kialakítása, mely lehetővé teszi a helyi önkormányzatok számára azt, hogy közvetlenül is részt vehessenek az európai alapok kezelésében. Ezt nem csak az új, partnerségre épülő feladatellátás indokolja, de megteremti azt a bizalmi tőkét is, mely az európai támogatások felhasználásában szükséges a jelenlegi állapotokhoz képest. A jelzett reformirányok azt is igénylik persze, hogy ezekhez adekvát módon alakuljanak át az európai intézmények. Európa versenyképességének fenntartásához nem kevesebb, hanem több Európa szükséges az együttműködésekben, hogy tovább erősödjön az európai polgárság tudata, de úgy, hogy a nemzeti identitások se sérüljenek. A reformok középpontjában az „európai polgárok” kell, hogy álljanak. Ehhez azonban az is szükséges, hogy az európai intézmények közelebb kerüljenek az emberekhez és ennek egyik eszköze lehetnek a helyi önkormányzatok bevonása. A közérdekű közös célokat ugyanis csak a polgárokkal történő folyamatos dialóguson keresztül lehet beazonosítani, meghatározni.

Másoldalról pedig az eddigieknél jobban kell kommunikálni, illetve láthatóvá tenni azokat a példákat, amikor az Európai Unió finanszírozta projektek változtatják meg egy-egy település, vagy régió adottságait illusztrálva azt, hogy milyen fontos szerepe lehet annak a helyi önkormányzás fejlesztésében. Ennek érdekében azonban a jövőben erősíteni kell az Európai Parlament képviselői és a helyi választópolgárok közti kapcsolatot.

Külön célcsoportot kell, hogy képezzenek a fiatalok, akik számára napjainkban természetes dolog, hogy külföldre mennek tanulni, vagy dolgozni, azt azonban nem mindig tudják, hogy ennek feltételeit az EU biztosítja nagyrészt. Jelenleg két ilyen program is van, az egyik a már korábban hivatkozott „Európa a polgárokért”, míg a másik

a testvérvárosi kapcsolatokat támogató. Ezek azért is fontosak, mert a jövő Európájának vízióját generációk közt képesek átadni, közvetíteni.

Változatlan probléma ugyanakkor a helyi önkormányzatok és a választópolgárok közti kapcsolatok meggyengülése, ezért a civil szervezetek útján is keresni kell azokat az alternatív formákat, melyeken keresztül a helyi polgárokat jobban be lehet vonni a közéletbe.

Az Európai Unió és a helyi önkormányzatok viszonyában szükség van az intézményrendszer megújítására is. Ennek jó alapját képezheti az Európa jövőjéről készített fehér könyv,²² ám nem biztos, hogy az abban szereplő alternatívák elégségesek, ezért azokon túl kell lépni.

Talán abban konszenzus van, hogy a polgárok életminőségének javítása érdekében a jövőben is szükség lesz egy egységes Európára, mely egyszerre képes stratégiai célokat követni és a szolidaritást megteremteni a különböző helyzetben lévők közt.

A stratégiai célkitűzések közt az európai vívmányok értékeinek megőrzése mellett az integráció továbbfejlesztése a kiemelt prioritások. Ehhez azonban hozzá kell alakítani a döntéshozatali mechanizmust és bevonni a közszolgáltatásokkal közvetlenül érintett helyi polgárokat is. Ennek egyik útja lehet az Európai Parlament hatásköreinek megnövelése és kétkamarássá tétele, melyben az Európai Régiók Bizottsága válna a helyi önkormányzatokat képviselő második házá. Ennek a második kamarának a jogállása azonos lenne a jelenlegi parlamentivel és szerepe a helyi szempontok megjelenítése lenne az európai politikákban.

A Biztosokat pedig nem a tagországok kiegyensúlyozott képviselete elve alapján kéne kinevezni, hanem az európai egységet szolgáló készségeik és képességeik alapján, de figyelemmel a nemek egyenlőségére és a különböző földrajzi régiók kiegyensúlyozott képviseletére is. Egy ilyen rendszerben az Európai Tanácsra sem lenne szükség, de a vétőjogát biztosan el kéne törölni már csak azért is, mert a döntési folyamatokba az „egységes európai köztársaság” polgárait kellene szerephez juttatni.²³

Az európai kultúra hagyományait már ma sem a nemzetállamok, hanem a régiók és a városok adják. Ezért a föderális Európának is ilyen, 50-55 régióra kellene épülnie.

Ehhez pedig az európai intézményeket egyértelműen szabályozó egységes európai alkotmányra van szükség, mely az Unió bővítését nem csak mennyiségi, hanem az integrációt kiterjesztő minőségi alapon tudja kifejezni és kezelni.

Ehhez viszont az is szükséges, hogy az eddigieknél koherensebb európai politikák kerüljenek kialakításra és alkalmazásra. A jelenlegi rendszerben ugyanis a tagországok eltérő érdekeinek kifejeződése ennek gátját képezi, ami nagymértékben rontja a működés hatékonyságát és hatáosságát egyaránt.

A közös és kötelező európai politikák legsürgetőbb területei; a szociális támogatások rendszere, a helyi pénzügyek, a menekült-politika és a migráció, valamint a terrorizmus kezelése. Mindeközben Európa határait meg kell tudni védeni, ezért erre alkalmas határvédelmi rendszert kell létrehozni, mely egy világos és egyértelmű menekültügyi és bevándorlási szabályozás alapján működik.

Az új típusú európai politikáknak viszont már a koncepcióját is olyan széles társadalmi egyeztetés kell, hogy megelőzze, mely bevon minden kormányzati szintet, a civilszféra szervezeteit és a versenyszektort, de melynek eredménye konkrét a semmitmondó konzultációk mechanikus teljesítése helyett. (Strukturált párbeszéd rendszere.) Ezt csak egy olyan föderatív rendszer tudja megvalósítani, mely valóban a szubszidiaritás elvére épül átadva az ezt kitöltő megfelelő feladat és hatásköröket, illetve a végrehajtásukat célzó politikai legitimitációt.

A szabadság Európája egyben azt is jelenti, hogy egymást tiszteletben tartva, különböző kultúrák élnek egymás mellett. A sokszínűség és különbözőség társadalmi megértését pedig a települések, de ezen belül különösen a városok együttműködése segítheti elő egybeek közt azzal, hogy megosztják legjobb gyakorlatukat egymás közt.

Az új típusú kormányzás egyben intelligens kormányzást is jelent, ami a digitális Európai számítástechnikai vívmányainak alkalmazását is jelenti.

Az informatika és a telekommunikáció gyors fejlődése lehetővé teszi, de egyben meg is követeli azok alkalmazását a helyi kormányzásban is. Az e-kormányzásra már viszonylag korán születtek európai stratégiák, melyektől sokan azt remélték, hogy forradalmasítja a helyi polgárok részvételének módját, formáit és főleg intenzitását a helyi közéletben, új alapokra helyezve ezzel kapcsolatrendszerüket a helyi önkormányzatokkal.

Ennek keretében megoldást reméltek a képviseleti demokrácia hagyományos eszközrendszerei mind nehezebb működésére, elsősorban a közvetlen demokrácia kiterjesztésével az informatika és a telekommunikáció fejlődése adta új eszközök alkalmazásával. E koncepció abból indult ki, hogy ha a helyi polgárok képesek ezen eszközök alkalmazására a helyi közszolgáltatások igénybevételénél, akkor ugyan ezt meg tudják tenni a helyi önkormányzati döntésekben, való részvételükben is. A helyi képviselőknek és tisztségviselőknek pedig alkalmazkodniuk kell a megváltozott viszonyokhoz. Ez új típusú vezetést igényel és új európai politikai kultúrát egyaránt. Ebben a helyi polgárokat már nem annyira vezetni szükséges, hanem orientálni, kalauzolni inkább a különböző lehetőségek mentén. Csak így lehetséges 2030-ra megváltoztatni azt a jelenlegi helyzetet, melyben, a helyi politikusokat és választott képviselőket gyakran csak a saját karrierjükkel törődő megalkuvó elemeknek tartják különösen a fiatalok. A nyitott kormányzás képes reagálni a helyi polgárok innovatív javaslataira és azok alkalmazási módjaira egyaránt.

A közigazgatás működésének optimalizálását 2030-ra azonban nem pusztán a különböző kormányzati szintek közti kommunikáció megerősítése segíti, hanem az egyes közszolgáltatások közötti is.

Az említett fejlődés kihatással lesz az egész közigazgatás felépítésére és működésére. A köztisztviselők e-közigazgatási képzése megeremti annak feltételeit is, hogy csökkenjen az egyes közigazgatási ágazatok elkülönülése egymástól, a megosztott információk alapján együttes eljárások és döntéshozatali mechanizmusok jöjjenek létre a jelenleg még dominánsnak mondható hierarchizáltakkal szemben. Mindez pedig kihatással lesz a közigazgatási hivatás gyakorlására is az egész közszolgáltatásra kiterjedő-

en. Ehhez azonban meg kell nyerni az érintettek támogatását is, mert sem a közigazgatást nem lehet megreformálni a köztisztviselők nélkül, sem a helyi önkormányzást a helyi választópolgárok nélkül, vagy ellenébe. Ez utóbbiban nagy szerepe lehet a helyi önkormányzatok érdekszövetségeinek is.

Bár a közigazgatási szolgáltatások egyszerűsítése és korszerűsítése megnyitja ismét az utat azok kiszereződése, privatizációja felé, ám nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogy a közszolgáltatások mindig is különbözni fognak a versenyszféra szolgáltatásaitól azért, mert azok a társadalmi igazságosság jegyében a közérdeket valósítják meg. A közigazgatási szolgáltatásoknak így nem csak igénybevevői vannak, hanem polgárai is, akik a közérdeket megvalósító szten-derdek és a társadalmi igazságosságot kifejező etikai normák alapján részesülnek azokból.

Az online biztosított közszolgáltatások fejlesztésénél fontos garanciális elem az adatkezelés biztonsága, valamint ezen belül a személyes adatok védelme, mely a helyi önkormányzatok informatikai infrastruktúrájának új alapokra helyezését követeli meg.

Ennek részterületei az elektronikus aláírás és azonosítás, valamint az egyablakos ügyintézés általánossá tétele. Az „okos technológia” alkalmazása nem csupán azért fontos a helyi önkormányzatok számára, mert lehetővé teszi a hivatali működés és a helyi közszolgáltatások racionalizációját és optimalizálást, hanem annak hatása van a demokratikus működésre is.

Ez utóbbi keretében lehetőség nyílik a helyi önkormányzati szervek és tisztviselők, valamint a helyi polgárok kapcsolatának a megújítására is az interaktivitás jegyében. Ennek is feltétele azonban az adatkezelés biztonsága, mely megteremtheti azt a közbizalmat, ami az új típusú, a számítástechnikára alapozott kapcsolatrendszerhez amúgy is szükséges.

Ez azért is egy fontos aspektusa a helyi demokráciának, mert az ebben megnyilvánuló deficit egyik okát éppen abban lehet azonosítani, hogy a helyi polgárok nem érzik azt, hogy részei, alanyai lennének a helyi hatalomnak, inkább tárgyának tartják magukat.

Vissza kell tehát adni a helyi hatalmat a helyi polgároknak, ami a részvétel különböző új formáinak és módszereinek innovációját igényli. Ennek egyik hagyományos eszköze a képzés rendszerének fejlesztése, a tudás és a kultúra szintjének növelése. A demokratikus részvételt érintő képzési tevékenységnek azonban már igen korán, már az óvodás kortól el kell kezdődnie, hogy az egész fiatal generáció tekintetében számottevő javulás következzen be a képviselői demokrácia megítélése és alkalmazása terén.

Erre nagyon jó példa az Európa Tanács évtizedes kezdeményezése a „helyi demokrácia európai hetére”,²⁴ melynek külön területe az e-demokrácia.

Mindeközben nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a fejlődés motorja mindig az „emberi tényező.” Bár 2030 Európájában meglesznek a nagy társadalmi, gazdasági és környezeti prioritásokat kifejező stratégiai programok, de ezek megvalósításának vezérfonala az európai polgárok nemre, korra, származásra, vallásra stb. tekintet nélküli komplex egyenlősége kell, hogy legyen.

Mindezekből kiemelkedik a férfiak és nők közötti egyenlőség hiányának még napjainkban is tapasztalható megléte, ezért minden közérdeklő döntéshozatalban a nemek közötti egyenlőség érvényesítésének kiemelt szempontnak, prioritásnak kell lennie. Ennek már több eszköze is kialakult, így pl. „a férfiak és nők közötti egyenlőség európai chartája a helyi közéletben” és ennek megfigyelő hálózata.²⁵ 2030-ra azonban a Charta alkalmazásának általánossá kell válnia egyebek közt azon ösztönző mechanizmusokon keresztül, hogy az azt aláíró és alkalmazó részes helyi önkormányzatok több európai támogatást kapjanak, vagy pályázati feltételként lehet érvényesíteni.

Bár szükséges lenne a prioritások számának bővítésére, de figyelembe kell venni az, hogy a korábban tárgyalt fenntartható fejlődés 17 prioritását tartalmazó ENSZ dokumentum, a Habitat-III, valamint az EU Városi Ágendája 2030-ig igen nagy feladatok elé állítja a helyi önkormányzatokat, mivel nélkülük azok sem valósíthatók meg.

2030-ra tehát létrejön a helyi és regionális Európa, mely központjában a helyi polgárok állnak, tehát az egyének és életterük, mint a gazdaság növekedésének erjesztői.

Ebből következnek a másik prioritás, a migrációs válság kezelése, melyet az előregedő és már jelenleg is multikulturális Európa javára kell fordítani.

Mindezekre épül az a harmadik prioritás, mely a gazdasági fejlődésre épített fenntartható és emberközpontú társadalmi haladás elérését célozza.

Mivel az egyének és életterük a gazdaság mozgatói, ezért a legfontosabb feladat a parázsló szociális és területi válságok kezelése, mielőtt azok lángra kapnának és kezelhetetlenné válnának. Ennek érdekében 2030-ig növelni kell a munkaerőpiacra történő beáramlást, fel kell számolni a szegénységet és a létbizonytalanságot, csökkenteni kell a jövedelemkülönbségeket a leggazdagabb és legszegényebb társadalmi rétegek és területek közt, mindenkinek egyenlő feltételeket kell biztosítani, hogy az oktatás, egészségügy és a társadalmi felzárkóztatás útján részesülhessen a társadalmi haladás eredményeiből. Olyan befektetés-politikát kell folytatni, mely képes biztosítani a kiegyensúlyozott és a kohéziót szolgáló várospolitikát, ideértve az elővárosi és vidéki területek kiegyensúlyozatlan fejlődésének kezelését.

Ami az emberi tényező prioritását illeti, 2030-ra be kellene fejezni a „szociális Európa” felépítését. A szociális és szolidaris Európa pedig azt jelenti, hogy a társadalmi integrációt szolgáló megfelelő politikai, gazdasági és szociális eszközöket kell biztosítani hozzá, mindenekelőtt a minimálbéren és a fiskális harmonizáción keresztül.

A munkaerőpiacra történő bejutást meghatározó kereslet és kínálat harmonizációját Unió szinten szükséges kezelni az eddigi területi, vagy tagállami szintek helyett. A munkaerő szabad áramlását elősegítő specifikus programokat kell indítani, de ehhez olyan, a maximális mobilitást lehetővé tevő képzési rendszerre van szükség, ahol a végzettséget igazoló bizonyítványok, diplomák általánosan elismertek. A társadalmi egyenlőtlenségek felszámolására külön alapokat kell létrehozni a helyi önkormányzatok, a központi kormányok, a munkavállalói képviselők, valamint a civilszervezetek képviselőinek párbeszédének eredményeként, melyek képesek egy folyamatosan gyarapodó szociális ellátórendszert működtetni.

Mindezek eléréséhez azonban egy más fajta európai szellemiségre van szükség, mely egyaránt mentes az ultra liberális és a vallási szélsőségektől. Ez az új szellemiség a tolerancián, a különbözőségek tiszteletben tartásán és harmóniáján alapul, ám prioritása a különbözőségek elfogadásának és a társadalmi befogadásnak van. 2030 Európpája lehetővé teszi mindenki számára, hogy megtalálja helyét a társadalomban. Erre már jelenleg is változott eszközei állnak rendelkezésre, de ezeket olyanokkal kell a központi kormányok, a helyi önkormányzatok és a civil szervezetek képviselőinek együttes munkájával bővíteni, mely pszichikailag is segíti a leghátrányosabb helyzetben lévőket, így egyéni és csoportos foglalkozásokkal. Ezek fő prioritása a munkaerőpiacra történő bejutást segítő képzési, vagy álláskereső műhelyek szervezése.

2030-ra minden európai országnak rendelkeznie kell egy olyan deklarációval, mely arra vonatkozik, hogy lehet élni együtt a különbözőségben diszkrimináció és gyűlölet nélkül.

A különbözőségek pozitív megközelítése olyan gazdagító impulzusokat adhat, melyek a fenntartható városi lét nélkülözhetetlen elemeivé válnak.

A területi kohézió szintén a gazdasági fejlődés meghatározó garanciális eleme. Cél a regionális és az azon belüli területi különbségek felszámolása Európai dimenzióban és perspektívában. Ebben a folyamatban megkérdőjelezhető a regionalizáció és a metropolizáció által képviselt központosító törekvések sora, illetve az ezt tükröző egész NUTS rendszer.

Az informatika és telekommunikáció fejlődése adta körülmények mentén egy új koherens, demokratikus és hatékony területi rendszerben kéne gondolkodni, mely kidolgozását az Európai Unióra kéne bízni.

2030 Európájának meg kell haladni a jelenleg érvényesülő azon ellentmondásokat, melyek a koncentráció/kiürülés, valamint a túlnépesedés/elnéptelenedés ellentéppárok jellemezhetők.

Tudatosítani kell ezekből az ütközésekből származó következmények demográfiai, szociális, gazdasági, környezeti veszélyeit, melyeket csak egy megújított dimenzióban kezelt tervezéssel lehet elkerülni. A területi különbségeket jobban kezelő kohéziós politikának olyan pro-

jektekben és finanszírozásban kell gondolkodnia, mely kisebb területi egységeket fog át, mert csak ezzel tehető vonzóvá és adható vissza a vidéki és elnéptelenedett területek megtartó képessége. Tanulmányozni kell az egyes elnéptelenedett területek folyamatait, hogy egy új, a középvárosok szerepét újraértékelő komplex tervezéssel és programalkotással vissza lehessen fordítani a kedvezőtlen folyamatokat. A vidéki-városi dichotómiát 2030-ra meg kell haladni elsősorban egy új együttműködési politika kialakításával. A közpolitikának új alapokra kell helyezni az élelmezés kérdését is a városi-vidéki anyagcsere új helyzetre adaptált, megfelelő szabályozásával. A helyi szintre koncentrált élelmezés és agrárpolitika a regionális gazdaság fejlesztésének fontos elemévé válhat új beruházások és munkahelyek létrehozása útján. A helyi termelők közvetlenül juttathatják el termékeiket a régióközpont nagyvárosokba, míg ezek lakossága a régió belüli sajátos termékekhez juthat rövidebb úton és jobb minőségben. Ez a kiegyensúlyozott gazdasági fejlődésnek is megteremt a feltételeit, melyek viszont képesek megoldani a helyi munkaerő piaci és szociális problémákat.

Egy ilyen új élelmezés- és agrárpolitika átrendezi a termelők és fogyasztók közti kapcsolatrendszert, de kihatással van a stratégiai döntéseket meghozó európai, központi, regionális s helyi döntéshozatalra is.

„A migrációs válság; kihívás és célszerűség!”²⁶

A szintézis vonatkozó része két ok miatt érdekel az ismertetésen kívüli megjegyzést mindjárt az elején. Egyrészt, mert a kiemelt és fentiekben idézett rész elég világos állásfoglalást tartalmaz a CCRE részéről, tekintettel arra, hogy a cím nincs konkrét, az interjúban részt vett személyhez kötve.

Másrészt a jelenlegi Európai Uniót mélyen megosztó kérdés kezelésére a dokumentum az előbbieket alátámasztására névvel is jelzett idézetekben csak olyanokat hoz fel, akik szerint: „2030 Európája – a migrációs válság pozitív hozadékaiban bízó összetett cselekvésének köszönhetően az optimista verziót követi... a migránsok teljes biztonságban társadalmunk integráns, gazdag és hasznos részévé válnak.”²⁷

A mi 2030-as Európánkban az európai polgárrá válás feltétele ahhoz a közös kultúrához való csatlakozás, mely egymás tiszteletére, az emberi jogokra, a toleranciára és a nemek egyenlőségére épül. Ez a polgárság pedig nem csupán az Unió tagországainak polgáraitól, hanem azoktól sem tagadható meg, akik később fogadták el azokat.

Ez a közös alap azonban nem az európai kultúra valamely homogenizált változata, hanem különböző kultúrák harmóniája. Ennek érdekében azonban nem szabad hagyni, amerikanizálódni az oktatáskultúrát, hanem hagyni kell a különbözőségeket érvényesülni.

A különbözőségek ugyanis gazdagítanak bennünk, a befogadás pedig hosszú távra stimulálják a növekedést. Mindehhez persze szükséges az, hogy a migránsok által hozott gazdagodás hozadéka elfogadott és elismert legyen.

Mindenféle stratégiai elemzés, ráfordításmegtérülés vizsgálat és tervezés előtt abból kell kiindulni, hogy emberi értékekről van szó, melyeket tiszteletben kell tartani, szolidárisnak kell hozzájuk lenni, férfiakhoz, nőkhez, gyerekekhez, akik egy jobb jövő érdekében fordítják fel jelenlegi világunkat.

A migrációra minden esetre szükség van az elöregedő társadalom és a munkaerőhiány miatt, így jobb szembenézni a kihívásaival és megpróbálni kezelni azokat, mint tenni ellene.

A helyi önkormányzatok két különböző módon fejezhetik ki szolidaritásukat. Egyfelől, a testvérkapcsolatokon keresztül segítik a problémák megoldását ott, ahonnan a migránsok

Az anyag következő része azzal foglalkozik, hogy milyen esélye van Európának 2030-ra a fenntartható gazdasági és humán fejlődésre.

A válaszok arra épülnek a nyilatkozók részéről, hogy ez csak akkor lehetséges, ha a helyi önkormányzatok meghatározó szerepet kapnak, mivel a megoldandó problémák nagyobb része is náluk keletkezik, így ott is oldható meg.

Ugyanakkor többen úgy gondolják, hogy a fenntartható fejlődés ismert céljai nem annyira az emberekre irányulnak, pedig értük kéne lenniük. A klímaváltozás okozta felmelegedés egyik kiváltója a migrációnak, miközben annak kezelése az előzőekben kifejtett társadalmi szolidaritás és kohézió alapján lehetséges.

Ennek sikeres megoldása pedig nyilvánvalóan kihat a környezetvédelemmel kapcsolatos feladatokra is. Éppen ezért Európa 2030-ra vizionálható jövőképeben ezek komplex kezelése az egyik kulcskérdés. Ebben a helyi önkormányzatok csak

akkor tudnak megfelelő szerepet vállalni, ha az ehhez szükséges finanszírozás is rendelkezésre áll a közpolitika ilyen irányba változik. Ebben első helyen kell említeni a széndioxid kibocsátást csökkentő helyi politikák kidolgozását és alkalmazását. Ahhoz hogy ez sikeres legyen, egyebek közt a városfejlesztési célkitűzések közt számba kell venni azt is, hogy az épületek háromnegyede energetikailag is elavult. Amíg pedig ezen nem lehet változtatni, addig más kapcsolódó projektek sem fognak áttörő javulást eredményezni. Egyes számítások szerint azonban csak 2050-re lehet eljutni Európában is a 25%-os arányra történő csökkentésig.

Az épület felújítási programok azonban egyéb fontos hozadékkal is járnak, így pl. keresletet támasztanak a munkaerőpiacon és ily módon hozzájárulnak a gazdasági növekedéshez is.

A helyi polgárok és fogyasztók bevonása a közjavak és közszolgáltatásoknak az igényekhez alakított felhasználásában a fenntartható gazdasági fejlődés meghatározó elemévé válhat.

Ez egyebek közt azt jelenti, hogy a szociális ellátási rendszert, az egészségügyet és az oktatást az előregedő társadalom és az új munkaerő piaci követelményeinek megfelelően kell átalakítani. A 2030-ra tervezettek közt szerepel az egységes európai elektromos hálózati rendszer létrehozása is, mely jelentős energia-megtakarítást eredményezve a helyi közösségek rezilienciáját erősítő eszköz. A természeti erőforrások felhasználása csökkentésének célja 2030-ig általánossá válik az európai helyi önkormányzatok gyakorlatában.

Idetartozik a vízfelhasználás is, mely racionalizálására és a költségek csökkentésére már több ígéretes gyakorlat is kialakult.

Ugyancsak fontos a hulladékkezelés és újra történő felhasználás ügye, mely egy külön gazdasági ágazattá vált, de ami nagyon fontos kérdés a helyi önkormányzatok működésében. Az urbanizáció és helyi társadalom fenntartható fejlődése érdekében az újrahasznosítás, illetve a reparáció olyan tevékenység, mely innovációt igényel és a helyi polgárok aktív részvételét feltételezi. Mindezen célkitűzések teljesítése feltételezi nem csupán a jó gyakorlatok kialakítását, de azok tudatos és hálózati módon történő terjesztését is.

Nagyon fontos további feltétel a közpolitikák jobb finanszírozása. Az innovációt és a fenntarthatóságot támogató alapok lehetővé teszik a kitűzött célok felvállalását és finanszírozását azért is, mert soha nem látott pénzügyi reformokra került sor.

Ezek alapján kialakított jó helyi pénzügyi gyakorlatok elterjesztése és alkalmazása szintén a helyi önkormányzatok fontos feladata. Fontos cél, hogy a helyi magánszektor megtakarításainak nagy része is ezen a szinten kerüljön strukturált módon mobilizálásra és becsatornázásra a helyi gazdaság fenntarthatóságát segítve, munkahelyeket létrehozva, végső soron a helyi társadalmat fejlesztő módon.

A helyi gazdaság szociálissá, befogadóvá és szolidárrissá válik. A széndioxid kibocsátástól mentes társadalomban a felelős befektetők koalíciója lehetővé teszi rugalmas lakás- és megújulóenergiái szövetkezetek révén a polgárok decentralizált jövedelemhez jutását.

Az intelligens technológiák alkalmazása átláthatóbbá teszi a polgárok és a helyi közösségek kapcsolatát a szolgáltatásokban, ezzel pedig hozzájárulnak a minőségi közszolgáltatások nyújtását és azok javítását, végső soron pedig azok költségeinek csökkentését is.

A pénzügyi reformokon túl az energetikai hatékonyságot növelő európai programok fenntartása az, melyen keresztül a helyi önkormányzatok meg tudják valósítani a korábban vállalt vonatkozó célkitűzéseiket. Ezek elsősorban a kis-és középvállalatokat segítik és az Európai Beruházási Bank ENE programja, illetve az EU Horizont 2020 programjai, melyek már jó példát mutatnak ezen eszközök sorában, de ide sorolhatók maguk a strukturális alapok és a Városfejlesztési Alap is.

Amennyiben a helyi önkormányzatok megfelelő eszközöket kapnak, akkor ezeket a helyi sajátosságokhoz igazított rugalmas módon tudják kezelni és felhasználni. Egységes európai célok érdekében, de differenciált módon, saját tapasztalataikat felhasználva, a helyi lakosság közreműködésével képesek eredményt elérni felhasználva minden lokális erőforrást annak érdekében, hogy ez a leghatékonyabb módon érvényesüljön.

A szintézisben eddig felhozott valamennyi vélemény és javaslat abból indult ki, hogy akár a 2030-ig ható víziók, akár a 2050-ig tartók, már nagyon közel vannak, de mindenképp napjaink realitásaira kell, hogy épüljenek. A megcélzott szociális, innovatív és fenntartható Európát a helyi önkormányzatok képviselői a saját tapasztalataik és igényeik szerint vázolták fel, ezért kértek

szót, hogy ezzel hozzájáruljanak ahhoz a közös jövőhöz, melynek nélkülözhetetlen alkotóelemei.

A sok és igen színes hozzájárulás egységes irányú igen nehezen gyúrható össze, ennek ellenére a szintézist tartalmazó kötetben szerepeltek-ből a CCRE Főtitkára²⁸ a következő konklúziókat emelte ki.

A konklúziót magába foglaló rész abból indul ki, hogy „Úton vagyunk egy olyan, a települési és a területi önkormányzatoknak helyet adó Európa felé, melyben azok elkötelezettek és nyitottak a világot ért kihívások megoldására”.²⁹

A kötetben szereplő megnyilatkozások közös vonása, hogy bízunk erőfeszítéseinek köszönhetően az emberiség jövőjét szolgáló fejlődés és a kormányzás egy új modellének 2030-ig történő létrejöttében. Ugyancsak egyetértés alakult ki abban, hogy az emberiség válaszául előtt áll, de a válságok és katasztrófákra utaló folyamatok közös felelősségvállalással megoldhatók, illetve felszámolhatók. A megfelelő eredmény eléréséhez azonban egy jó Európai vezetés és partnerség szükséges minden felelős döntési szint között.

Az új modell építéséhez a helyi önkormányzatokat megfelelő, az önállóságot növelő forrásokkal kell ellátni. Új partnerségi kapcsolatokat kell kiépíteni a helyi és globális szintű döntéshozatalban egyaránt. Európában nyitottá kell tenni a közigazgatást és a közszolgáltatásokat minden, a számítástechnikában fellelhető potencia felé, azonban a közpolitikák és a közcselekvés közép-pontjában az ember áll.

A helyi önkormányzatok szerepe azonban nem csupán Európában növekszik. A már meglévő nemzetközi kapcsolatokon keresztül a stratégiai célok és a tervezés integrálódik más földrajzi régiókban is. Az ismeretek és a tapasztalatok megosztása növeli a kapacitást, ami a városi diplomácia megújulása és támogatása útján, valamint a testvárosi kapcsolatokkal és más decentralizált együttműködési formákon keresztül biztosítják azt, hogy a polgárok a nemzetközi folyamatok részének érezzék magukat. 2030-ra Európa globalizálódik, míg a világ urbanizálódik. Ebben az összefüggésben a helyi önkormányzatok és szövetségeik nemzetközi kapcsolatai felértékelődnek és a nemzetállamok, valamint a szupranacionális szervezetek segítségével hozzá-

járulnak a világ előtt álló nagy kihívások megoldásában.

Bár az 1992-es Riói környezetvédelmi világkonferencia egyik mottója az volt, hogy „Gondolkodni globális szinten, de cselekedni helyben” addig a megváltozott körülmények közt ez mára éppen fordítva van; „Gondolkodni helyben, de cselekedni globális szinten.”

Ennek oka, hogy nagy nemzetközi programokban és stratégiákban már nincs hiány, azok megvalósítását azonban helyben kell megszervezni. Erre láthatunk példát a klímaváltozás okozta problémák, a migráció, a fenntartható fejlődés és a helyi gazdaság összefüggésében.

A helyi önkormányzatok növekvő szerepe felveti azt a kérdést is, hogy mi a jövője a nemzetállamoknak, illetve mit gondolnak erről a helyi önkormányzatok?

A konklúzió igen érdekes okfejtést tartalmaz erről, amikor deklarálja azt, hogy a XIX. században az volt a kiindulópont, hogy a közigazgatás nemzetállami szintű szervezése a jó állam megvalósulásának és a fejlődés garanciális eleme. A nemzetállami hatáskörök egy részének az EU-ra történt átruházásának, illetve új nemzetállamok létrejöttének azonban nem volt a polgárok bizalmát növelő hatása. A valóságban a helyi önkormányzatok, a városok és a régiók voltak jelentős hatással a kontinens fejlődésére. A helyi vezetők gyakran váltak a haladás képviselőivé kontinensünk jövőjének tervezésében és egységének megteremtésében.

A konklúzió szerint ez az évszázad a területi kormányzásé, melyek már most is az innováció és a kreativitás központjai, a gazdasági növekedés motorjai, miközben a központi kormányok eladósodtak és egy múlt századi konzervatív közigazgatást erőltetnek. Ez persze ne feledjük tényekkel nem alátámasztott deklaráció, mely esetenként a dokumentumban felhozott más érvekkel is ellentétes (pl. a központi kormányok támogatásának növelése a közszolgáltatások finanszírozásában), de erre még a fejezet végén visszatérünk.

Az „Európa 2030” dokumentum konklúziója azonban mindjárt javaslatot is tesz a feladat-és hatáskörök újra osztására, miszerint;

– a központi kormányok szabályozó és az egységes és egyenlő alkalmazást célzó garanciális hatáskörökkel bírnak csupán,

- a régiók feleljenek a gazdasági fejlesztésért,
- a községek és városok a szociális ügyekért és a közösségi együttélésért, míg
- az Európai Unió a területi kohézióért, a közbiztonságért, a jólétért és Európa gazdasági és diplomáciai befolyásáért a világon.

Az ilyen módon újraosztott és dimenzionált feladat-és hatásköri rendszerben viszont ne legyen az egyes igazgatási szintek közt semmilyen felügyeleti, vagy ellenőrzési viszony.

Ezt persze nem gondolják egy merev rendszernek, minden feladatköri átrendezés fő szempontja a demokrácia érvényesülése kell, hogy legyen. Bár e koncepciónak nem célja a központi állami szerepkörök leértékelése, ám a megváltozott körülmények közt a szubszidiaritás elve érvényesülésének azért kell más értelmet, illetve tartalmat adni, mert a helyi szintnek az eddigi tapasztalatok alapján nagyobb, sőt meghatározó szerepe van a világ kihívásainak megoldásában. Ezt olyannyira így gondolják, hogy deklarálásra kerül az, miszerint „a decentralizáció a túlélés útja,³⁰ mert azok a sikeres társadalmak, melyek a „decentralizációra, nyitottságra és büszkeségre épülnek.”³¹

Az eddig is elég radikálisnak tűnő fejtegetéseknek ez viszonylag csattanós lezárása azzal, hogy nem mondja ki, hanem csak utal vele arra, ami a konklúzióból, de a kötet megelőző szintézis részéből is kiténik. Egy olyan Európát vizionál 2030-ra, ami a helyi önkormányzatokra épül. A helyi önkormányzatok nemzetközi környezetének pedig akkor is része a legnagyobb európai önkormányzati szövetség-hangsúlyozottan nem hivatalos állásfoglalása-ha ezzel nem mindenki tud azonosulni. Az európai helyi önkormányzatok politikusainak jövőképe része annak a mozaiknak, melyből majd a valós jövő összeáll.

A szintézisben található időnként egészen radikális álláspontokhoz képest ez egy teljesen más megközelítés, ezért igen jó szerkesztői döntés volt ezzel zárni a szintézist, mint ami visszahozza a realitások talajára az olvasót, de egyben megteremtí a közös nevezőt is a sok eltérő álláspont közt.

Az „Európa 2030” dokumentumot, mint interjú-szintézist, tudományos módszerekkel nehéz lenne értékelni, mert egy sajátos műfajú dokumentum.

Ugyanakkor jól tükrözi napjaink viszonyait, megosztottságát mind az európai jövő, mind a helyi önkormányzati szerepfelfogást tekintve. Legnagyobb érénye azonban a valódisága, hiszen

a főbb megállapítások mögött hús-vér, hivatalban lévő helyi és európai politikusok állnak, akik helyett semmilyen tudományos elemzés, vagy elmélet nem mutathatja hitelesen a reálfolyamatokat, melyek a helyi önkormányzatok nemzetközi környezetét kitöltik.

Nem feltétlenül kell elfogadni e dokumentum megállapításait, de számolni szükséges velük minden további, a helyi önkormányzatiságot érintő tudományos, vagy gyakorlati tevékenységben.

Az Európa 2030 bemutatásának egyik célja a magyar helyi önkormányzatok bekapcsolódásának elősegítése abba a vitába, mely a jövő Európáját hivatott alakítani.

BALÁZS ISTVÁN

Abstract

The writing covers two topics. One is the presentation of the PLATFORM European Local Government Cooperation Interface and the other is the presentation of a medium-term development strategy. The aim of the presentation of the Europe 2030 interview volume is to acquaint readers with the vision of European local government leaders. The common purpose of both repetitions is to contribute to the international activities of Hungarian local governments.

Keywords: PLATFORM, Europe 2030, development strategy, decentralization.

Jegyzetek

1. Lásd erre; Balázs István, Hulkó Gábor, Zöld-Nagy Viktória: A helyi önkormányzatok nemzetközi környezete, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó (2021), 279 p., ami a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgáltatás-fejlesztés” című kiemelt projekt keretében, az Önkormányzati Kutatóintézet 2017/18. Operatív Kutatási Terv Nemzetközi alprogramjának keretében készült.

2. http://www.ccre.org/fr/article/a_propos_du_ccre 2022.01.25.

3. Platforma (platforma-dev.eu) 2022.02.11.

4. Conseil des Communes et Régions d'Europe (CCRE),

Council of European Municipalities and Regions (CEMR) European section of United Cities and Local Governments

5. <https://www.uclg.org/>
6. Lásd részletesen; <http://www.ccre.org/fr/activites/view/8> 2022.02.01
7. <https://www.global-taskforce.org/> 2022.02.01
8. <http://www.ccre.org/en/activites/view/15> 2022.02.01
9. Lásd bővebben; Platforma (platforma-dev.eu) 2022.02.01
10. Discover the latest news of the PLATFORMA coalition! (mailchi.mp) 2022.02.01
11. <http://platforma-dev.eu/fr/publications/> 2022.02.01
12. CCRE : Le référentiel des villes et territoires durables (RFSC) 2022.02.01
13. www.rfsc.eu 2022.02.01
14. <http://www.ccre.org/activites/view/41> 2022.02.01
15. https://www.uclg.org/sites/default/files/fra_estudio_lrg_digital.pdf, 2022.02.10.
16. https://www.uclg.org/sites/default/files/fra_estudio_lrg_digital.pdf
17. Az angol nyelvű alcím „Local leaders speak out” talán jobban kifejezi a tartalmat, lásd; http://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/Europe_2030_Synthesis_FR.pdf, 2022.02.01
18. http://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/Europe_2030_Synthesis_FR.pdf, 5. oldal 2022.02.07.
19. „Európa inkább a személyek, mint a nemzetállamok koalíciója legyen” Jean Monnet 1952. április 30.-án Washington DC-ben a Nemzeti Újságíró Körben elhangzott beszédéből kivett idézet szerint.

20. Lásd bővebben; Guy Verhofstadt, *Le Mal européen (Europe’s Disease)*, Plon, 2016.

21. CITYnvest | A clever investment in your city! 2022.02.08.

22. [citizens_dialogues_and_citizens_consultations_fr.pdf](#) (europa.eu) 2022.02.08.

23. Tekintettel arra, hogy itt még a hivatalos Brüsszeli álláspontokon is túlmutató radikális megközelítésről van szó, ismételten utalni kell arra, hogy ez alapvetően az interjúkba bevont, az anyagban név szerint hivatkozott egyes helyi önkormányzati politikusok véleményéről van szó; [Europe_2030_Synthesis_FR.pdf](#) (ccre.org) 19. oldal, 2022.02.08.

24. Lásd; <http://www.congress-eldw.eu/fr/> 2018 09 24

25. Lásd [Charte-égalité-FR.pdf](#) (afccre.org) 2022.02.11.

26. http://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/Europe_2030_Synthesis_FR.pdf 34. oldal 2022.02.11

27. Lásd, mint előző jegyzet.

28. Frédéric Vallier

29. http://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/Europe_2030_Synthesis_FR.pdf 45. oldal 2018 09 28

30. http://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/Europe_2030_Synthesis_FR.pdf 46. oldal 2018 09 28

31. Lásd, mint előző jegyzet.

A szerző BALÁZS ISTVÁN, tanszékvezető egyetemi tanár, DE ÁJK, tudományos főmunkatárs, TK JTI,